

діяльності положення розділу IX² «Особливості співробітництва з міжнародним кримінальним судом» КПК України змушують по-новому розглядати окремі питання, які б здавалось на сьогодні є достатньо дослідженими у процесуальній науці. Зазначене також стосується й застосування міжнародних правових стандартів та урахування міжнародної судової практики у кримінальному процесі України, а також правозастосовної діяльності органів кримінальної юстиції України та суду в контексті співробітництва з Міжнародним кримінальним судом.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом : Закон від 3 трав. 2022 р. № 2236-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text>.

2. Набули чинності зміни КПК щодо співпраці з Міжнародним кримінальним судом. PRAVO.ua. Юридична практика. 2022. URL: <https://pravo.ua/nabuly-chynnosti-zminy-kpk-shchodo-spivrobitnytstva-z-mizhnarodnym-kryminalnym-sudom/>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квіт. 2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

4. Міжнародний кримінальний суд. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D1%83%D0%B4.

5. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду від 17 лип. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588/sp:max50:nav7:font2#Text.

6. МКС вирішив розслідувати воєнні злочини на Донбасі й в Криму. Deutsche Welle. URL: <https://www.dw.com/uk/mks-vyrishyv-rozsliduvaty-voienni-zlochyny-na-donbasi-y-v-krymu/a-55913155>.

7. Роціна О. Прокурор Міжнародного кримінального суду почав розслідування щодо злочинів Росії. Українська правда. 2022. 1 берез. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/1/7326994/>.

Гловюк Ірина Василівна,

професор кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту права Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ЩОДО СТРОКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Об'єктивні проблеми проведення процесуальних дій під час воєнного стану призвели до змін у КПК України щодо строків досудового розслідування, у тому числі введення норми, що у кримінальних

провадженнях, в яких жодній особі не було повідомлено про підозру на дату введення воєнного стану, строк від зазначеної дати до дати припинення чи скасування воєнного стану не зараховується до загальних строків, передбачених статтею 219 цього Кодексу (ч. 8 ст. 615 КПК України). Звісно, доволі складно визнати ідеальним формулювання «не зараховується», адже щодо строків більш доречним є формулювання «не спливає», хоча, наприклад, у ст. 219 КПК України є формулювання «не включається у строки», що також піддавалося критиці [1].

Разом з тим, на практиці після цього виникли непоодинокі випадки, коли слідчі у кримінальних провадженнях, в яких жодній особі не повідомлено про підозру, зверталися з клопотаннями до слідчого судді про продовження строку досудового розслідування; з ухвал слідчих суддів встановити мотивацію звернення з клопотанням не є можливим. Відмітимо, що слідчі судді у таких ситуаціях приймали різні рішення: або повертали клопотання [2–5] або відмовляли у продовженні строку досудового розслідування [6–9].

Відмітимо, що норма ч. 8 ст. 615 КПК України дещо некоректно викладена з точки зору юридичної техніки (оскільки йдеться про дату введення воєнного стану), хоча в аспекті телеологічного тлумачення, як видається, очевидним є, що йдеться як про ті кримінальні провадження, відомості про які внесено до ЄРДР до введення воєнного стану, так і ті кримінальні провадження, які початі після введення воєнного стану. Протилежне тлумачення нівелювало б сенс існування цієї норми та не пріоритезувало б розслідування діянь, вчинених під час воєнного стану, у тому числі воєнних злочинів, розслідування яких в силу об'єктивних причин є надзвичайно складним, а за тих строків до повідомлення про підозру, які передбачені для загального режиму досудового розслідування – об'єктивно неможливим. Водночас, ця норма є імперативною і не містить жодних винятків. Тому звернення з такими клопотаннями є надмірними витратами ресурсів органів досудового розслідування та прокуратури.

Відповідно, виникає питання, яке рішення має приймати слідчий суддя у таких ситуаціях. КПК України прямо не регламентує цього питання, що цілком очікувано через імперативний характер ч. 8 ст. 615 КПК України. Якщо звернутися до тексту ст. 295-1 КПК України, то ч. 4 регламентує, що «слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про продовження строку досудового розслідування до повідомлення особі про підозру у разі його протиправності та необґрунтованості», повертається ж клопотання, яке подано без додержання вимог цієї статті. Відмітимо, що в ухвалі слідчого судді про відмову у задоволенні клопотання було зазначено, що «Враховуючи положення ст. 219, ч. 8 ст. 615 КПК України, на даний час визначити кінцевий термін спливу строку досудового розслідування неможливо, оскільки воєнний стан в Україні триває, що в свою чергу унеможливорює вирішення питання про продовження строку досудового розслідування.

Таким чином, посилання слідчого на те, що строк досудового розслідування закінчується 01.08.2022 року є необґрунтованим та не узгоджується з положеннями ч. 8 ст. 615 КПК України» [10]. Натомість, повертаючи клопотання, слідчі судді зазначали: «Слідчим у клопотанні жодним чином не обґрунтовано необхідність продовження строку досудового розслідування, який, відповідно до ч. 8 ст. 615 КПК України, до дати припинення чи скасування воєнного стану, не обраховується» [11]; «в клопотанні про продовження строку досудового розслідування не вказано відомостей, що обґрунтовують необхідність продовження строку досудового розслідування з урахуванням положень ч. 8 ст. 615 КПК України, у зв'язку із чим на підставі ч. 2 ст. 295-1 КПК України клопотання підлягає поверненню» [12]. Як видно, попри різні рішення, нормативна підстава була спільна – ч. 8 ст. 615 КПК України.

Вважаємо, що, зважаючи на імперативний характер ч. 8 ст. 615 КПК України, пріоритет при прийнятті судового рішення має віддаватися саме тому, що строк не зараховується до загальних строків досудового розслідування, передбачених статтею 219 КПК України, навіть за наявності інших підстав відмови у задоволенні / поверненні клопотання.

Як указувалося раніше, згідно з абз. 3 ч. 2 ст. 295-1 КПК України слідчий суддя, встановивши, що клопотання подано без додержання вимог ст. 295-1 КПК України, повертає його прокурору, слідчому. Ст. 295-1 КПК України є банкетною правовою нормою, що містить посилання на ст. 294 КПК України, яка, в свою чергу, також є банкетною з відсилкою на ст. 219 КПК України. Недотримання стороною обвинувачення вимог ст. 219, 294 та 295-1 КПК України при поданні клопотання про продовження строку досудового розслідування є, ніщо інше, як проявом протиправності, оскільки недотримання вимог закону є незаконністю, а незаконність рівнозначне протиправності.

Отже, за наявності протиправності клопотання про продовження строку досудового розслідування слідчий суддя може або повернути клопотання, в порядку абз. 3 ч. 2 ст. 295-1 КПК України, або відмовити у його задоволенні, відповідно до ч. 4 ст. 295-1 КПК України. Такий подвійний характер правового регулювання суперечить принципу правової визначеності [13, с. 31].

Зважаючи на абсолютно визначене формулювання норми ч. 8 ст. 615 КПК України, а також те, що за ч. 4 ст. 295-1 КПК України слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про продовження строку досудового розслідування до повідомлення особі про підозру у разі його протиправності та необґрунтованості, вважаємо, що коректним є рішення про відмову у задоволенні клопотання. Протиправність у даному випадку полягає у тому, що ініціюється продовження строку, який у силу імперативних нормативних формулювань не спливає і не обраховується до дати припинення чи скасування воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Зінковський І. П. Проблемні питання застосування частини 3 статті 219 КПК України у контексті строків запобіжних заходів. *Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16 червня 2018 р.). Одеса : Юридична література, 2018. С. 275-279
2. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104331323>
3. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104800263>
4. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104386757>
5. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104446535>
6. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104749814>
7. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105593609>
8. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104472447>
9. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105042152>
10. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105491448>
11. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105293527>
12. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105158573>
13. Гловюк І.В., Малахова О.В. Проблемні питання забезпечення права на захист при продовженні строку досудового розслідування слідчим суддею. *Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування: тези доповідей учасників науково-практичного семінару (30 листопада 2018 року)* / упор. А.Я. Хитра. Львів: ЛьвДУВС. 2018. С. 30-32.

Гуріч Олег Вікторович,

адвокат адвокатського об'єднання «Дефендо Капітал»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗМАГАЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 129 Конституції України однією із основних засад судочинства є змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості [1]. Застосування запобіжного заходу зумовлює обмеження прав та свобод підозрюваного чи обвинуваченого. Тому кримінальна процесуальна форма обрання запобіжного заходу передбачає обов'язковість розгляду цього питання незалежним та безстороннім судом.

Аналіз норм кримінального процесуального законодавства дозволяє стверджувати, що при обранні запобіжного заходу змагальність забезпечується такими складовими: участь сторін у судовому розгляді клопотання про обрання запобіжного заходу; можливість завчасного ознайомлення з клопотанням та доданими до нього матеріалами; можливість доведення перед судом обґрунтованості чи безпідставності застосування запобіжного заходу.

За загальним правилом клопотання слідчого, дізнавача чи прокурора про обрання запобіжного заходу розглядається за